

JAUME ARNELLA, MÚSIC

Text: AGNÈS ROTGER / Fotos: TINA BAGUÉ

"La gent vol que li expliquin històries"

Jaume Arnella (1943) fa trenta-tres anys que s'entossudeix a difondre la música popular. Per aconseguir-ho ha participat en els projectes més diversos: ha fet cançoners, discos, ha elaborat un mètode de gralla... Ara fa romanços per encàrrec. I més coses.

Vull encarregar-li un romanço. Tots els temes serveixen?

—Bé, bateigs i primeres comunions, els descarto d'entrada, però la resta, gairebé valen tots, si és que s'hi pot posar una mica d'afecte.

—Què defineix un romanço, doncs?

—Un romanço, de fet, és una història cantada.

Quan vaig començar a dedicar-me gairebé només a això, no m'ho creia, que podria tirar endavant. Però resulta que la gent té ganes que li expliquin històries. I si és cantada, impressiona molt més.

—Com podria saber que la cançó que m'escriurà passarà a ser un romanço popular? Vostè, que ha estat autor de molts cançoners, en deu tenir alguna idea, de la mena de temes que passen a la història...

—N'hi ha molts. El que hi ha ara és un problema: hi ha cançonetes que són massa llargues, i com que aquí no tenim l'hàbit de cantar, potser només ens en sabem una estrofa, i la cançó es va perdent. És una vergonya. Això no passa al País Basc, on la gent es posa a cantar i se'n saben totes les estrofes. O a Grècia: hi he vist gent de totes les edats en un bar normal i corrent cantant plegats durant dues o tres hores. I cançons de sis i set estrofes! A més, a Grècia, si s'animen, també ballen. Als homes, no els fa vergonya de demostrar els seus sentiments.

—A Catalunya sembla que les cançons s'hagin relegat a l'àmbit infantil. Potser els adults no tenen espais per a cantar...

—Mira, aquí, a final dels anys 60, hi havia un moviment amb un repertori comú. Quan pujaves al tren sabies que la gent cantaria i que sabries totes les cançons, perquè s'havien difós uns cançoners i uns discos que els acompanyaven. Això no sé per què no s'ha tornat a repetir. De vegades diuen que és qüestió de seny, però de seny, ja sabem que no en

tenim, que és fals. Jo canto moltes vegades a instituts, amb nois de setze anys. Al principi, quan començo a cantar, es posen a riure, perquè no tenen costum que un home canti, que un adult canti..., si és una dona encara, però un home, no. Després ja estan atents al que expliques.

—Deu ser que hi ha romanços que semblen la versió antiga d'un d'aquests serials televisius. Que potser fan la mateixa funció?

—Sí, sí. Encara que el romanço en principi és més curt. Però no et pensis, també eren llargs, eren per escoltar sense pressa. D'aquí ve l'expressió "vas carregat de romanços!", que es deia a qui no tenia pressa d'acabar d'explicar les coses.

—"Carregat de romanços", "romancer"... són expressions negatives!

—Home, qui diu això no té temps d'escoltar els altres. És una manera de viure, però en traurà ben poc suc. La gràcia està a dir: "explica't tranquil·lament, jo et dedico tot el temps que convingui. És l'única manera que em puguis enriquir a mi, i al revés. Si dediques tot el temps a fer diners, potser en faràs —o potser no, i seràs un desgraciat de cap a peus—, però et perdràs moltes coses.

"A final dels 60, quan pujaves al tren, sabies que la gent cantaria i sabries les cançons, perquè s'havien difós uns cançoners i uns discos que els acompanyaven. Hi havia un repertori comú. Això no s'ha repetit."

—Com s'ha de cantar un romanço?

—Jo he sentit cantar molts romanços antics, i cada persona els cantava de manera diferent. Hi havia gent que feia parades, hi havia gent que donava explicacions, hi havia gent que parava i reia, o somreia, insinuant una segona intenció, i hi havia gent que es posava a plorar. A mi, m'encanta de cantar romanços antics i embolicar tan la troca que al final la gent no sàpiga si es tracta d'un romanço antic o si és d'ara, perquè els sentiments són els mateixos. I al revés.

—Com ha après els romanços antics que canta?

—Recordo que vaig anar l'any 1959, amb tota una colla, a Sant Quirze de Colera, quan encara era habitat. Allà, un pastor ens va cantar unes quantes cançons. Entre aquestes, "L'hostal de la Peira", que és la que recordem més cada vegada que ens trobem tots els qui hi vam anar, perquè va ser memorable. Ens va cantar el romanço,

i quan era a la meitat, va dir: "ara es torna a començar". I sí, sí, va tornar a començar i va arribar fins el final. Va ser una cosa gairebé màgica, com un ritu.

—S'ho creu, que creix molt l'oferta de música tradicional?

—Potser sí. Hi havia un temps que érem pocs i ningú no feia res per nosaltres. A Catalunya som una mica estranys, hi havia la cosa —i encara hi és— que havíem de ser moderns. Aquesta modernor ens porta cap a Nova York, París o Londres, i tot el que sigui d'aquí, molta gent ho considera d'espardenya i barretina. Per mi, aquesta és, justament, la definició del provincianisme que ells volen defugir. Més tard, la gent i els programadors s'han adonat que a tot arreu hi ha espais per les músiques autòctones.

—Però vostè no s'ha deixat enlluernar per aquesta "modernor".

—A mi, sempre m'ha agradat de fer el que em sortia de dins. Tinc un esperit una mica àcrata, suposo que com qualsevol artista. Quan m'ha interessat cantar i explicar coses dalt d'un escenari i que la gent cantés, ho he fet. I m'ha agradat poder oferir material a la gent perquè cantés. També hi va haver un moment en què uns quants ens vam ajuntar i vam dir que calien instruments tradicionals com flabiols i gralles. Llavors vam fer una revista i vam escampar material. I així he anat fent.

—Què és allò que l'ha fet moure sempre?

—Passar-ho bé. Però alhora ser fidel a una mena de lleis que tinc per dins. D'alguna manera em veig cronista d'una època i si no dic el que passa, no faig el rotet, no estic tranquil. I fer de cronista es pot fer de moltes maneres. En aquest sentit m'ha agradat molt de col·laborar en el programa de Catalunya

Ràdio *El pont de les formigues*. M'he sentit molt a la vora de la feina del periodista, perquè havia de fer cançons tant sí com si no, i d'un tema concret. Aquí els músics han anat massa vegades d'artistes, a l'espera de la inspiració.

—El programa devia ser molt interessant, però també es feia a primera hora del matí del cap de setmana. No és significatiu?

—Sí, però ja m'està bé. I tot i així, quedo parat de la mà de gent que l'escoltava.

—El començament del Pont... va coincidir amb els seus trenta anys de carrera. Què el fa sentir més orgullós d'aquest temps?

—Suposo que el fet de continuar encara aquí. Tot-hom a la vida juga entre seguretat i creativitat. Jo he apostat per aquesta forma de vida que m'ha divertit moltíssim, moltíssim, i que ha fet passar a un segon pla el factor seguretat. D'aquí a tres anys en faré

seixanta. I què? Continuaré pujant a l'escenari...? Doncs sí, mentre ho passi bé i em lloquin.

—Com va començar tot plegat?

—Amb el grup Telstar 33, el 1963. Érem quatre amics que vam decidir de fer cançoners, i després vam creure que les hàviem d'escampar.

—A què es dedicava llavors?

—Bé, jo era el tècnic musical del grup, però encara estudiava al seminari. Era on anava la gent de bona fe; les úniques coses que es podien fer eren a partir de l'església, la resta era ficar-se a la Falange. Al començament, les actuacions es feien a les parròquies. Jo en tinc molt bon record. Cada parròquia tenia el seu grup de joves, autogestionari, que solien ser de cinquanta persones a dues-centes. Anaves a cantar a la Bordeta i els d'Hostafrancs no venien perquè esperaven que hi anessin més

tard. I després hi havia d'haver un fòrum, perquè feien fòrums per tot: cine-fòrum, teatre-fòrum, cançó-fòrum, fòrum-fòrum... I d'alguna manera el grup s'autoalimentava i anava reflexionant a partir d'una sèrie de coses com pel·lícules o cançons. Després, una colla de cantants van apujar els preus, aquesta gent no els van poder pagar i aleshores es va haver d'anar als palaus d'esports.

—I així alguns van arribar a la professionalització, perquè abans molta gent s'atrevia a cantar sense veure clar que s'hi volgués dedicar.

—Però això no sé si és bo o si és dolent. El Grup de Folk, on jo estava, va sortir una mica com a contrapartida dels Setze Jutges. Nosaltres érem joves, molt estripats i el que volíem era cantar la joventut i la revolta. En aquell temps coincidia que hi havia els hippies als EUA, a París el maig del 68 i a Praga la Primavera, i el que ens interessava era això.

"A Catalunya som una mica estranys. Hi ha la mania que hem de ser moderns, i tot el que sigui d'aquí, ho considerem d'espardenya i barretina. Per mi, aquesta és la definició del provincianisme que ells volen defugir."

Era important de cantar en català, però també es cantaven cançons revolucionàries italianes o sud-americanes. Aquesta situació va fer que sortissin molts grups de folk per tot Catalunya, de gent que deia que si nosaltres pujàvem dalt d'un escenari ells també. Això va anar en detriment de la qualitat interpretativa, però va ajudar la creativitat, perquè va sortir gent que cantava les seves pròpies cançons i les de la seva comarca.

—*La seva trajectòria va evolucionar més aviat cap a buscar les arrels que no pas cap a la reivindicació...*

—És una cosa que no he deixat mai. Jo ja sabia moltes cançons populars i ja les cantava i sempre he tingut la cosa de mamar molt les cançons tradicionals, cantar-ne i fer-ne de noves.

—*Fa poc ha tret un disc i un cançoner de cançons de taverna.*

—Sí, va sorgir arran d'uns cursos de cantar que vaig fer l'any passat, perquè sempre he tingut una mica de grilladura perquè la gent canti. La gent que venia ho va passar molt bé, però no coneixia el repertori ni el trobava enlloc. I aleshores la Generalitat de Catalunya em va proposar que ho fes. I vaig seleccionar una quarantena de cançons perquè una colla pogués anar de gresca i no hagués de cantar "Astúrias patria querida". Són cançons populars d'aquí, d'Itàlia, de França i n'hi ha algunes d'autor.

—*No és pas la primera vegada que ho fa: el 1976 ja va treure el disc Cançons de vi i taverna, reeditat fa pocs anys...*

—Sí, i estic una mica mosca perquè ni em van avisar, ni em van donar cap disc, ni me'n van pagar ni cinc. Estem totalment indefensos respecte de les cases de discos que tenen el material d'aquell temps.

—*Què prepara ara?*

—Ara vull fer un altre cançoner i un altre disc. L'any 1976 uns quants vam anar al poble de Beget

—**Quina música fa en Jaume Arnella: popular, tradicional, folk?**

—**No ho sé..., música. Jo no m'hi poso fort. Puc dir el nom que convingui i després hi poso una mica de sífó. Si dic que faig de 'cantautor', la gent diu "què vols dir, que fas el que et sembla?", jo responc: "exactament". Faig el que em sembla, però resulta que també he mamat molta música tradicional, de manera que allò que en surt és una barreja.**

ber tot el que cantava el meu avi i la meva àvia! És un factor valuósíssim d'educació, de contactar amb el passat, de veure que ets viu i que això és útil.

—*No sé si a l'Alt Urgell ho veuen gaire clar, però a Barcelona, per exemple, això sembla cosa de poble i de pagès.*

—Oh, és que aquí són molt moderns, però en aquestes macrociutats tot són maldecaps. Cada administració té els seus pensadors. A vegades em desanimo molt amb el paper dels intel·lectuals; ningú no es queixa! Que ja els està bé com vivim? Déu n'hi do! Jo ja sé que no sóc intel·lectual, perquè el meu món és la faràndula, però des del meu camp sí que miro de donar senyals de vida i de demostrar que pots viure d'unes maneres que no són les úniques proposades.

i vam recollir-hi més d'un centenar de cançons, un material molt divertit i interessant. D'aleshores ençà sempre he trobat gent que m'ha dit que volia editar-lo. El cas és que han passat vint-i-quatre anys i no l'ha editat ningú, així és que ara me l'editaré jo. No sé si ho distribuirà ningú, però és com una mena de ganes de resistir. Crec que donar sortida a aquest recull és tan important com asfaltar un tros de carrer, però es veu que no n'hi ha consciència. És igual, nosaltres continuarem endavant, deixant constància d'unes formes de vida diferents. I d'aquí a molts anys ja s'ho faran, però que tinguin elements de judici. Per viure no cal anar a llepar a ningú, tu fas el teu fet i ja està.

—*Crec que és el cas d'Artur Blasco, que recull cançons locals amb un ànim més antropològic que no pas popular...*

—Sí, això mateix. Però tot plegat ha de variar. Els nens de l'Alt Urgell, per exemple, haurien de cantar totes les cançons que Blasco ha recollit a la seva comarca, perquè les cantava el seu avi. Jo vull saber

